

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Κεφάλαιο δεύτερο

Η περίοδος της ελπίδας και η αναζήτηση της τάξης στην εποχή και το έργο του Αλέκου Δούκα

Ο Αλέκος Δούκας στην Αυστραλία

Τα κείμενα αυτά όπως τα περιγράφει και τα σχολιάζει ο Αλεξίου αποκαλύπτουν μια ρομαντική, λυρική διάθεση που εκφράζεται με συμβολισμούς. Αλλά πρέπει να τονίσουμε πως ο ρομαντισμός αυτός λειτουργεί ως φράγμα για να μην περιγραφεί η πραγματικότητα που βιώνει ως εργάτης στην Αυστραλία. Καθώς συνεχίζουν να τον απασχολούν τα κατάλοιπα των δύσκολων σχέσεων του στην Ελλάδα, παραλείπεται η πλατιά εικόνα του πλανόδιου εργάτη στην αυστραλιανή ύπαιθρο εκείνης της εποχής. Έχουμε μια κοφτή αντίθεση μεταξύ της ταξικής του θέσης και της ελληνοχριστιανικής του ιδεολογίας η οποία δεν του επιτρέπει να περιγραφεί η πρώτη καθαρά. Το φαινόμενο αυτό όπου η ταπεινή, ταξική θέση του μετανάστη συγγραφέα δεν παρουσιάζεται μέσα στην τέχνη είναι κυρίαρχο μέσα στην ιστορία της μετανάστευσης. Το μεταναστευτικό υποκείμενο παρακάμπει την καθημερινότητα για δύο λόγους: Πρώτον, διότι θεωρεί ότι η καθημερινότητα είναι κοινή σε όλους και δεν χρειάζεται περαιτέρω προσοχής. Δεύτερον, είναι μια καθημερινότητα «ταπεινή». Δουλειά – σπίτι και γενικά πολιτισμική στενότητα και κόμπλεξ, που οδηγούν σε αρνητικά αισθήματα, άγχος, δυσεπικοινωνία μεταξύ των μελών της οικογένειας και γενικότερα τις ευρύτερες διαπροσωπικές σχέσεις. Το πλέγμα αυτό των αντιλήψεων και συναισθημάτων κατωτερότητας, ξεπερνιέται τεχνικά μέσα από την φανταστική ταύτιση του εαυτού με την «κουλτούρα», αλλά, κουλτούρα είναι το μυθοποιημένο παρελθόν και όχι και το καταφρονεμένο παρόν.

Για τους έλληνες μετανάστες στην Αυστραλία η κουλτούρα είναι ταυτισμένη με ότι δείχνει αίγλη. Αφαιρούνται από την αντίληψη της κουλτούρας τα αρνητικά στοιχεία και κρατιούνται μόνο όσα με βάση το κριτήριο της αίγλης θεωρούνται θετικά. Έτσι το ελλαδικό παρελθόν εξιδανικεύεται ενώ από το παρόν προβάλλεται

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Η Mildura το 1930

Ο Δούκας ως πλανόδιος εργάτης στις φάρμες και στα καφέ των ελλήνων ιδιοκτητών, δεν κάνει αντικείμενο της λογοτεχνίας του την δική του καθημερινότητα. Δεν μας περιγράφει ρεαλιστικά αυτό που βλέπει γύρω του και αυτό που βιώνει.

η επιχειρηματικότητα και το υλικό φαίνεσθαι, ενώ κρύβονται οι άθλιες εργασιακές σχέσεις.

Ο Δούκας ως πλανόδιος εργάτης στις φάρμες και στα καφέ των ελλήνων ιδιοκτητών, δεν κάνει αντικείμενο της λογοτεχνίας του την δική του καθημερινότητα. Δεν μας περιγράφει ρεαλιστικά αυτό που βλέπει γύρω του και αυτό που βιώνει. Τον εμποδίζει να το κάνει η ελληνοχριστιανική του παιδεία η οποία παρεμβαίνει για να χρωματίσει την κρίση του, και να την μετουσιώσει με συμβολισμούς κλισέ που χρησιμοποιούνται άφθονα εκείνη την εποχή.

Σε ένα άλλο κείμενό που έγραψε το 1928 με τον τίτλο Η Λίμνη του Απόλλωνος, καταθέτει το απαύγασμα της σκέψης του, ως προσφορά «στους Νπούς ανθρώπους της Νέας Τουρκίας». Στην αρχή του κειμένου αναπαριστά ένα αρκαδικό σκηνικό με κέντρο μία λίμνη, που την κατοικούν «Νύμφες» και «Σάτυροι». Στα νερά της καθρεφτίζεται... ο «Νάρκισσος, και στα παρόχθια βράχια ξεψυχά η ερωτευμένη επίκληση της βαριόμοιρης Ηχούς». Ο συγγραφέας, ως μεσολαβητής μεταξύ του ανώτερου μεταφυσικού κόσμου και της νεολαίας, ζητάει από τη λίμνη να χαρίσει την αγάπη και την ευτυχία στον καινούργιο λαό της. «Ανέβασέ τον στο ύψος του βουνού σου και δείξε του τις αληθινές και αθάνατες στράτες, που οδηγούν τους λαούς στο τέρμα της αποστολής τους». Οι νουθεσίες που παρατίθενται εδώ δεν αποτελούν παρά έναν απολογισμό των αξιών που διέπουν τη ζωή του συγγραφέα και των επιλογών, που ο ίδιος έχει ακολουθήσει στη ζωή του. Μέσω του κειμένου

αυτού αναδεικνύεται η πλευρά εκείνη του Δούκα η οποία τον φέρνει από εδώ κι εμπρός, σε συγγενική θέση με το διδακτικό και προφητικό ρομαντισμό, κι όχι με τον ελιτίστικο ρομαντισμό των διανοουμένων και καλλιτεχνών του Σίδνεϊ εκείνη την εποχή, που θεωρούσαν ότι έπρεπε να κρατηθούν μακριά από κάθε επιθυμία να επηρεάσουν την κοινωνία. Το στοιχείο της ηθικής υποχρέωσης του ανθρώπου προς την κοινωνία, που βγαίνει από τη Λίμνη του Απόλλωνος, θα δούμε ότι θα αναπτυχθεί τα κατοπινά χρόνια στον Δούκα και θα πάρει μάλιστα ποιοτική κατεύθυνση καθώς θα εγκαταλειφθούν οι έως τότε εθνικιστικές θέσεις του.

Τον Μάιο του 1929 ο Δούκας, θα επιστρέψει στη Mildura για να εργαστεί σε μια φάρμα συνεταιρικά με άλλους συμπατριώτες του. Αλλά, θα διαφωνήσει μαζί τους και θα παραιτηθεί. Παράλληλα τον ίδιο καιρό αρρωσταίνει και περνάει ψυχολογική κρίση. Η αρρώστια και η κρίση δεν είναι σίγουρο αν προκλήθηκε από τη στεναχώρια του, επειδή τσακώθηκε με τους συνεταιρείους του στη φάρμα ή γιατί μια γνωριμία που είχε με κάποια κοπέλα αποδείχθηκε αδιέξοδη. Ο Δούκας στα 29 του χρόνια δεν είχε ξεκαθαρίσει ακόμα μέσα του τι ήταν και τι ήθελε. Αυτό το α ξεκαθάριστο της βιολογικής του ύπαρξης, ο μετεωρισμός της ανικανοποίητης επιθυμίας εκφράσθηκε πολύ καθαρά, σε μια του νουβέλα που έγραψε την περίοδο της ανάρρωσής του από την κρίση αυτή, και που της έδωσε τον τίτλο Κάτω από τον σταυρό του Νότου.

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή